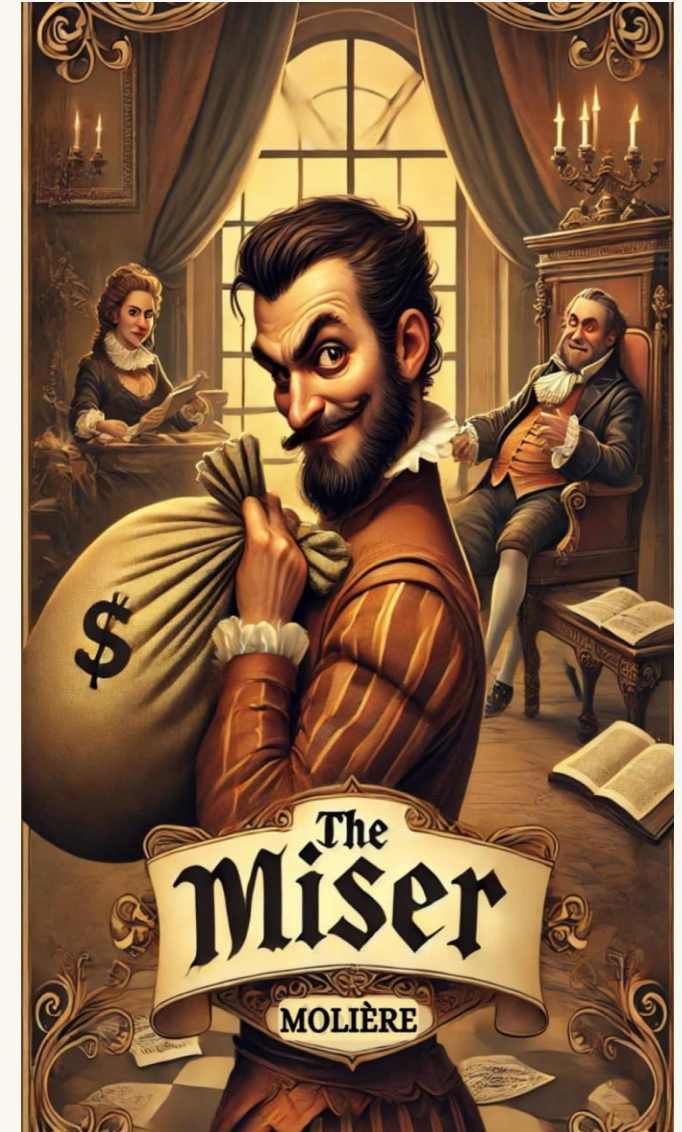

МОЛИЈЕР ТВРДИЦА

класицизам • комедија карактера • анализа дела

„Тврдица” — смех као начин разобличавања људске мане

КЛАСИЦИЗАМ — оквир за Молијера

Француски класицизам достиже врхунац у **XVII веку**, у доба Луја XIV.

Ослања се на **рационализам, античке узоре, јасноћу, меру и правила.**

Уметност треба да **споји лепо и корисно**: да забави, али и да поучи.

У драмској књижевности посебно су значајни **Корнеј и Расин** у трагедији, а **Молијер** у комедији.

- [illegible]

МОЛИЈЕР — ЖИВОТ И ПОЗОРИШТЕ

- Молијер је уметничко име **Жана Батиста Поклена** (1622–1673).
- Био је драмски писац, глумац и вођа позоришне трупе.
- Међу најпознатијим делима су: ***Тартиф, Дон Жуан, Мизантроп, Школа за жене, Тврдица и Уображени болесник.***
- После представе *Уображеног болесника*, у којој је играо Аргана, тешко му је позлило; преминуо је исте вечери, 17. фебруара 1673.
- Пошто није био подржан од цркве и племства (јер их је исмевао у делима), сахрањен је без почаста. Тек касније га прихватају у подижу му споменик у Француској.

ТВРДИЦА — ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Оригинални наслов: **L'Avare.**

Комедија у пет чинова, написана у прози.

Први пут изведена **9. септембра 1668.** у позоришту Пале-Ројал у Паризу.

Главни лик Харпагон постао је један од најпознатијих типова тврдице у светској књижевности.

Молијер се ослања на античку комедиографску традицију, посебно на Плаутову Аулуларију (Златни ћуп).

Одреди књижевни род, врсту; место и време радње; основну тему.

Књижевни род: драма.

Врста: комедија карактера, са снажним елементима комедије ситуације и друштвене комедије.

Место радње: Париз, претежно Харпагонова кућа.

Време радње: XVII век; радња је временски веома згуснута.

Основна тема: разарање породичних и људских односа под утицајем Харпагонове опседнутости новцем.

Главни сукоб: право младих на љубав и избор ↔ очева самовоља и материјални интерес.

ЛИКОВИ И ЊИХОВИ ОДНОСИ

Харпагон — отац Клеанта и Елизе; жели да се ожени Маријаном.

Клеант — Харпагонов син; воли Маријану.

Елиза — Харпагонова кћи; воли Валера.

Валер — заљубљен у Елизу; запошљава се код Харпагона да би јој био близу.

Маријана — воли Клеанта.

Анселм — човек за кога Харпагон намерава да уда Елизу.

Фросина — посредница и сплеткашица; Жак — кувар и кочијаш; Ла Флеш —

Клеантов слуга.

ЕКСПОЗИЦИЈА — СКРИВЕНЕ ЛЈУБАВИ

Комедија започиње темом скривених љубави Харпагонових деце. Зашто Елиза и Клеант не смеју оцу да саопште своја искрена љубавна осећања према Валеру односно Маријани? Образложите како Клеант описује живот са тврдицом.

Елиза и Валер се воле, али своју везу крију од Харпагона. Валер је Елизу раније спасао од утапања и потом се запослио у Харпагоновој кући.

Клеант открива сестри да воли **Маријану**.

И Елиза и Клеант страхују од очеве реакције јер знају да он све брачне одлуке подређује новцу.

Од почетка се успоставља основни сукоб: искрена осећања младих супротстављена су Харпагоновом интересу.

ПРВИ СУСРЕТ СА ХАРПАГОНОМ

Када се први пут појављује Харпагон и са ким прво разговара? Уочите како Харпагон разговара са укућанима. Чиме је мотивисан такав његов начин говора? Шта представља његову највећу бригу?

Харпагон грубо испитује и понижава Ла Флеша јер свуда види могућег лопова. Посебно брине о ковчежићу са новцем који је сакрио у башти.

Децу прекорева због трошкова и настоји да им наметне живот у оскудици.

ХАРПАГОНОВИ БРАЧНИ ПЛАНОВИ

Харпагон намерава да се ожени Маријаном — истом девојком коју воли Клеант.

Клеанта жели да ожени богатом удовицом.

Елизу жели да уда за Анселма, пре свега зато што је спреман да је узме „без мираза”.

Харпагон не размишља о срећи своје деце: брак посматра као финансијски посао.

Тако новац постаје покретач породичног сукоба и главна препрека љубавним паровима.

ЗЕЛЕНАШ И ДУЖНИК — ОТАЦ И СИН

Анализирајте комику ситуације из другог чина комедије. Које услове има зеленаш? Зашто Клеонт пристаје на све?

Ла Флеш који у овој ситуацији представља Клеантовог посредника, причајући о непознатом зеленашу открива његове врло необичне захтеве:

- ✓ **Уместо 15 хиљада, зеленаш ће му позајмити 12 хиљада, а осталу вредност даће му у различитој роби.** Овај разговор нам открива да та роба у ствари представља разновразне старудије, којих зеленаш очигледно жели да се ослободи.
- ✓ **Камата за позајмљени новац је претерано велика (25%).**

Клеант пристаје на све услове, зато што му је новац преко потребан да би могао да испроси и побегне са вољеном женом. Иако је нама јасно шта ће се догодити, пре него што то сами ликови схвате (**драмска иронија**), права комика настаје тек када се зеленаш и клијент упознају и открију ко су. Разговор који ће уследити представља хуморно, комично међусобно оптуживање оца и сина.

ФРОСИНА И КОМИКА ЛАСКАЊА

Уочите начине на које Фросина придобија Харпагоново поверење и пажњу. Објасните зашто Харпагон верује њеним речима.

Фросина верује да ће придобити Харпагона, и то **повлађивањем и ласкањем** који су сасвим неутемељени. Фросина га најпре уверава у његову дуговечност, гледајући му линију живота. За шездесете године у којима се Харпагон налази Фросина истиче да су то најлепше године живота.

Фросина га уверава да је Маријана радосно примила његову просидбу иако га не познаје и упозната је са чињеницом да је он старији. Маријана, мрзи младе и лепе мушкарце, а уместо тога више цени старије мушкарце. Фросина чак хвали и његов повремено кашаљ као изузетно привлачан, што је врхунац њеног лицемерја.

ГОЗБА КОД ТВРДИЦЕ

Учите комику у Харпагоновим упутствима послуги током Маријанине посете његовом дому. Како их саветује да поступају према гостима? Наведи још примера његовог тврдичлука.

Харпагон настоји и у тој ситуацији што више да уштеди.

- ✓ Харпагон наређује послуги да очисте кућу, али да не трљају намештај како се не би излизао.
- ✓ Захтева да не нуде сами госте пићем, него да сачекају да им неколико пута затраже пиће, па тек онда да га сипају.
- ✓ Мотрају да пазе да се ништа не баца: треба спремити јела која се мало једу и одмах засите.
- ✓ Због тога што су им се панталоне од старости толико излизале на туру, Харпагон саветује слугу да задњицу окреће зиду, да се то не види.
- ✓ Слугу са флеком на панталонама саветује да спушта шешир и на тај начин покрива своју флеку.

ЖАК — КУВАР И КОЧИЈАШ

Жак истовремено обавља два посла: куvara и кочијаша.

У разговору са Харпагоном мења улогу у зависности од тога да ли се говори о вечери или о коњима.

Коњи су запуштени јер Харпагон штеди и на њиховој храни.

Сцена користи физичку и ситуациону комику, али истовремено показује колико је Харпагонова штедња апсурдна.

ОБРТ — КРАЂА КОВЧЕЖИЋА

Образложите како долази до обрта у комедији? Ко је украо Харпагоново богатство? Зашто?

Ла Флеш проналази и односи Харпагонов ковчежић са новцем.

Ковчежић предаје Клеанту, па крађа постаје средство притиска на Харпагона.

Оно чега се Харпагон од почетка највише плашио коначно се догодило.

Губитак новца покреће најпознатију сцену комедије и потпуно разоткрива његов карактер.

Проучите Харпагонов монолог поводом крађе златника. Шта вас је нарочито зачудило и запрепастило у његовом монологу?

После крађе Харпагон новац доживљава као најближег пријатеља и услов сопственог живота.

Сумњичи све око себе — укућане, децу, слуге, па чак и себе.

Његова реакција је намерно преувеличана и зато комична, али истовремено и узнемирујућа.

НОВАЦ КАО СРЕДСТВО УЦЕНЕ

На који начин ће Клеант искористити Харпагонов новац да манипулише њиме? Шта вам то говори о Харпагоновом лику?

Клеант зна где је ковчежић и користи ту чињеницу да примора оца на уступак.

Харпагон је спреман да се одрекне брачних планова само да би поново добио новац.

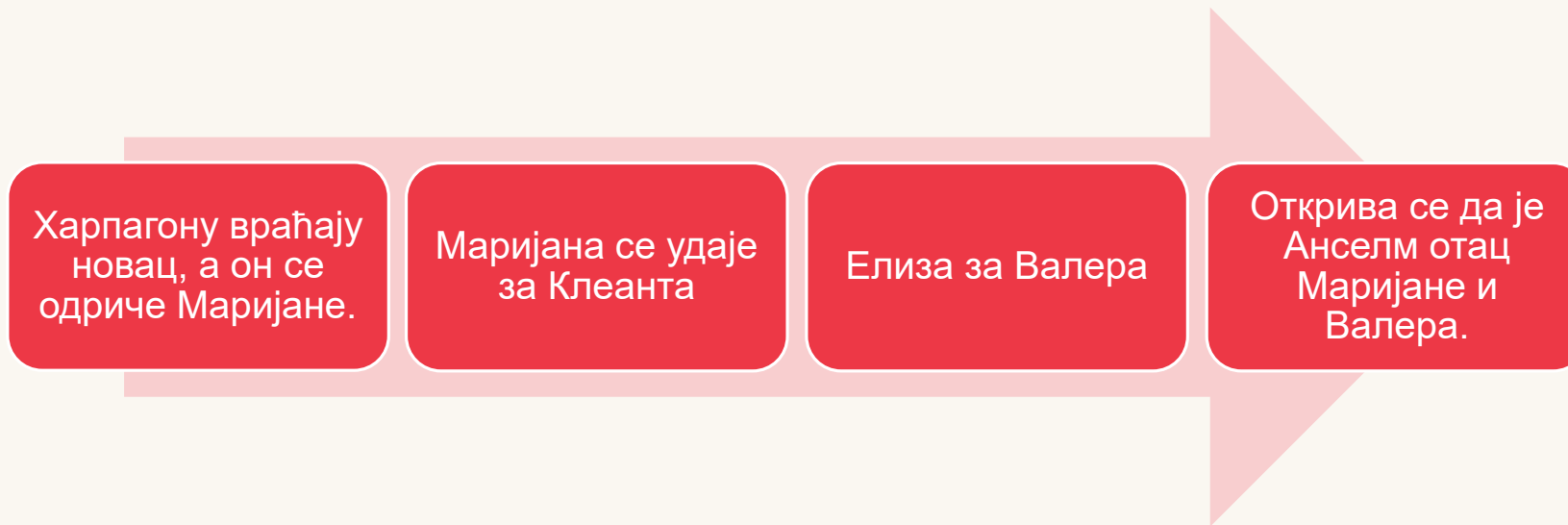
Тиме се јасно показује његова хијерархија вредности: новац је изнад љубави, породице и родитељског ауторитета.

Ковчежић постаје симбол Харпагонове истинске страсти.

РАСПЛЕТ

Врхунац хумора је у неспоразуму јер Харпагон тражи да му се врати оно што њему припада мислећи на украдено благо, а Валер све време мисли да причају о Елизи. Образложите како се расплиће интрига која се плете око ликова Маријане, Валера и Анселма.

ХАРПАГОН — КОМИЧНИ КАРАКТЕР

тврдичлук и заслепљеност новцем;

себичност и саможивост;

сумњичавост и страх од крађе;

ауторитарност према деци и послузи;

сујета и жеља за младом женом;

неспособност за великодушност и истинску блискост.

Харпагон се на крају суштински не мења — комедија га разоткрива, али га не преображава.

